

Akademien hotas av rädsla och dogmer

Svenska Dagbladet den 13 juni 2021

Som professor är jag tacksam för alla de som sköter den universitetsbyråkrati som behövs för att 40 000 studenter och över 1 000 heltidsanställda professorer ska kunna fokusera på lärande och forskning.

Samtidigt ser jag till att hålla mig på så pass behörigt avstånd från det administrativa arbetet att jag inte sugts in i det. Antalet kommittéplatser som behöver fyllas med fakultetsanställda verkar aldrig sina, och den som är för hjälpsam kan lätt se sin forskningstid upplösas i tomma intet för att ersättas med evighetslånga möten.

Min inställning är därför som de flesta av mina kollegors: jag hjälper gärna till med administrativa uppgifter, men inte mer än jag måste, och absolut inte så mycket att någon kan få för sig att jag, Gud förbjude, skulle kunna tänka mig att lämna forskningskarriären för att i stället satsa på någon högt uppsatt chefsroll inom universitetsadministrationen.

Jag har inte kunnat föreställa mig något som skulle kunna få mig att rucka på den inställningen. Men när jag läser om, och upplever, hur "the cancel culture" börjar visa upp sitt fula tryne också på universitetet runt om i världen inser jag att det nog inte är sant. Den utvecklingen gör mig så mörkrädd att jag faktiskt är beredd att klättra upp på barriaderna och kämpa för den akademiska friheten – även om det innebär att jag behöver ikläda mig någon av alla de många administrativa ledarrollerna.

För konceptet "akademisk frihet" är så mycket mer än vackra ord. Precis som demokrati och ekonomisk frihet är detta något som vi behöver värna och kämpa för. Akademisk frihet är fundamentalt i sökandet efter sanning och kunskap. Att forskare kan studera, och studenter kan lära sig om, också kritiska perspektiv som går emot förhärskande normer är en av grundbultarna i ett samhälle som är på väg framåt.

Vid University of Colorado i Boulder fick en professor sluta efter att ha undervisat om prostitution i sin populära sociologiklass. Argumentet var att det kunde vara "jobbigt" för studenterna att konfronteras med sådana teman. En professor vid Princeton fick så mycket dödshot efter att ha kritiserat ett av president Trumps tal att hon var tvungen att ställa in alla föredrag för resten av läsåret. Sverige är inte förskonat – nu senast blev till exempel Kajsa Ekis Ekman's inbjudan att föreläsa vid Mittuniversitetet tillbakadragen eftersom deras Forum för genusvetenskap var rädd att någon skulle kunna bli "kränkt" av en diskussion om att biologiskt kön kanske faktiskt existerar.

Dessa är bara en handfull exempel på hur människor (såväl till höger som till vänster på det politiska spektrat) skyddar sina intressen genom att inte låta andra komma till tals.

Och i grunden handlar det naturligtvis om deras känsla av osäkerhet. Osäkerhet om huruvida andra människor verkligen är kloka nog att kunna hantera exponering för olika, kanske också kritiska och obekväma, idéer. Osäkerhet om huruvida de egna idéerna ens håller måttet – kanske kommer en del inte att köpa alla omhuldade "sanningar" om de får bekanta sig med flera perspektiv?

Så jag putsar på min Voltaire-inspirerade, parafraaserade demonstrationsskylt: "Jag håller inte med om dina slutsatser men jag är beredd att dö för din rätt att forska om vad du vill." Och kanske får det bli en tur upp på de administrativa barrikaderna snart – så att jag kan skrika mig hes om hur den akademiska friheten och rätten att ifrågasätta aldrig får bli offer för rädsla och dogmer.

Johanna Möllerström